

Anyja helyett Pallavicini Györgyné válaszolt Olchinának, s miután tőle megkapta húga, Károlyné angliai címét, többször is írt neki. Először 1945 végén, mikor arra kérte Károlyiékát a család nevében, tegyenek valamit Károlyi szovjet fogságba esett unokaöccse, Batthyány Bálint (a festő B. Gyula fia) kiszabadítása érdekében (PIL 704. f. 218. ó. e.).

47. KÁROLYI MIHÁLY TÁVIRATA BÖLÖNI GYÖRGYHÖZ

(London, 1946. március 25.)

Április végén...¹ Budapesten lennem. Szeretnék látni. Mielőtt hazamegyek. Párizsban nem állok meg.

OSZK K 127. f. 244. ó. e. (távirat)

¹ Itt a távírda egy szót (valószínűleg „kell”) nem tudott elolvasni.

48. KÁROLYI MIHÁLY BÉDY-SCHWIMMER RÓZSÁHOZ

(London, 1946. április 29.)

Dear Miss Schwimmer,

We received your letter with great delay as it was reforwarded several times. We had been away for several months owing to my wife's illness. And now, upon our return, I had the visit a few days ago of Mrs Rawnsley, who to my amazement, declared that the purpose of her visit was to give us 25 pounds on your behalf! And this at the moment when it was really badly needed.¹

I must say I was deeply moved by the kind thought and generous gift of the anonymous donor. I do wish I knew who it is so that might personally express my heartfelt gratitude. Anyway please do tell that unknown friend that, should he ever need my help, I would be happy to reciprocate with anything which lies in my power.

I of course understand that it was your influence which prompted the gift, and so our thanks equally go to you with our sincerest friendship. We may not always have followed the same political line, but I have always highly appreciated your diplomatic work at the time when you were the envoy of the Hungarian Republic in Berne and I always deeply resented the outrageous attacks to which you were subjected. Although these attacks were directed against you, they were actually aimed at me. Nevertheless, I am proud that I was one of the first European prime-ministers to entrust a woman, and such an able woman as yourself, with so responsible a diplomatic mission.²

We must admit that both of us - I as appointer and you as appointed - failed because we were unable to overcome the anti-feminist prejudice. Having once again backed the wrong horse - the Germans - Hungary has brought upon herself the second catastrophe. But the tide has now turned for, as you know, the National Assembly has recognized my services to the Nation. This, however, applies not alone to me, but to my collaborators as well, and therefore to you. Although we all have, since then, followed different paths, I feel a retrospective solidarity with our entire October team.

Although I have no official authority at the present time, I shall certainly try upon my return to Hungary, to make it understood that the wrong done to you ought to be repaired.³

Catherine is taking a great risk by accompanying me to Hungary as her doctors disapprove of her travelling, but as she always has been by my side through all these

years, we certainly could not forego being together at this historical moment. While her presence will be a great support to me, I am the some time dreading the consequences of this risky journey for her health. We both hope you have by now completely recovered from your illness and that we shall soon hear from you in detail. We both send you our heartiest greetings and most friendly thoughts.

Very cordially yours

New York Public Library Schwimmer-Lloyd Collection 1946 G 12/A (eredeti)

*

Kedves Miss Schwimmer,

Nagy késéssel kaptuk meg levelét, mert többször is továbbküldték. Néhány hónapig távol voltunk feleségem betegsége miatt. És most visszatérve, néhány nappal ezelőtt látogatott meg Mrs. Rawnsley, aki meglepetésemre közölte, hogy látogatása célja átadni nekünk 25 fontot az Ön megbízásából. És éppen egy olyan pillanatban, mikor valóban nagy szükségünk volt rá.¹

Be kell valljam hogy mélyen meghatott a névtelen adakozó kedves gondoskodása és nagyvonalú ajándéka. Szeretném tudni ki az, hogy személyesen fejezhessem ki szívből jövő hálámat. Mindenesetre kérem, közölje az ismeretlen baráttal, hogy ha bármikor szüksége lesz segítségemre, boldogan viszonzom bármivel, ami erőmben áll.

Természetesen felfogtam, hogy maga befolyásolta az ajándékozót, ezért köszönünk ugyanúgy magát is illeti őszinte barátságunk kifejezésével. Jóllehet nem mindig követhettük ugyanazon politikai irányzatot, én mindig magasra értékeltem a maga diplomáciai tevékenységét, mikor a Magyar Köztársaság berni diplomáciai képviselője volt és mindig sajnálattal töltöttek el a gyalázatos támadások, melyeknek ki volt téve. Noha ezeket a támadásokat maga ellen intézték, valójában ellenem irányultak. Ennek ellenére büszke vagyok arra, hogy egyike voltam az első európai miniszterelnököknek,² akik egy nőt, mégpedig egy ilyen tehetséges nőt, mint maga, bíztak meg egy ilyen felelős diplomáciai misszióval.

Mindkettőnknek el kell ismernünk - nekem, a kinevezőnek és magának, a kinevezettnek - tévedésünket, mert nem voltunk képesek leküzdeni az antifeminista előítéleteket. Egyszer már rossz lóra - a németekre - téve, Magyarország a második katasztrófát is magára hozta. De most megfordult a szél, a Nemzetgyűlés, mint tudja, elismerte a nemzetnek tett szolgálataimat. Ez pedig nemcsak engem illet, de munkatársaimat is, ezért magát is. Habár azóta különböző utakon jártunk, visszanézve szolidaritást érzek egész októberi csapatunkkal.

Bár jelenleg nincs semmi hivatalos pozícióm, ha hazatérek Magyarországra, természetesen meg fogom kísérelni megértetni [az illetékesekkel], hogy magát kárpótolni kell a kárért, amit elszenvedett.³

Katinka nagy kockázatot vállal, mikor velem jön majd Magyarországra, mert az orvosok nem helyeslik utazását, de miután ő mindig velem volt ezekben az években, természetesen nem tehetjük meg, hogy ebben a történelmi pillanatban ne legyünk majd együtt. Nekem nagy támasz lesz az ő jelenléte, ugyanakkor aggódom egészségéért ezen a kockázatos úton. Mindketten reméljük, hogy maga teljesen meggyógyult és hamarosan bővebben hallunk magáról. Mindketten legszívesebb üdvözlötünket és legbarátibb gondolatainkat küldjük.

¹ Károlyiék a háború kezdete óta el voltak vágva hazai pénzforrásuktól és minden komoly jövedelem nélkül nagyon megéreztek Károlyné szanatóriumi kezelésének kiadásait.

² Angolos *understatement* - Schwimmer Rózsa volt az első női követ Európában, bár a breszti szovjet béke-delegációban és Wilson párizsi delegációjában is helyet foglalt egy-egy hölgy.

³ Ezt az ígéretét Károlyi megpróbálta betartani, bár nagy erőfeszítést nem tett érte és nem is ért el eredményt. A Pénzügyminisztérium elutasította Bedy-Schwimmer kérését.

49. KÁROLYI MIHÁLY HATVANY LAJOSHOZ

(London, 1946. július 8.)

Kedves Laci,

Megkaptam leveledet, de úgy gondoltam, hogy már csak Londonból válaszolok.¹

Feleségeddel többször is találkoztam és tüzetesen átbeszéltem vele az ügyedet. Őszintén meg kell mondanom, hogy a jelen pillanatban nem tartanám tanácsosnak az általad említett bizottság megalakítását, legalábbis én most nem vállalhatnám egy ilyen bizottság elnöki tisztét.² Ne érts félre: én volnék a legboldogabb, ha hazajönnél és a budapesti egyetemen tanítanál, de a jelenlegi politikai helyzet olyan feszült és tisztázatlan, hogy minden ilyen kérdést a legnagyobb óvatossággal kell kezelni. Miután amúgy is túlzott filozemita hírében állok és sokan már azt is nehezményezték, hogy Zsolt Béla lapjában fejtettem ki politikai véleményemet, általános politikai érdekből semmi olyat sem szabad tennem, ami a paraszti rétegeket elidegeníthetem, mert ma jóformán én vagyok az egyetlen, aki a parasztokat a baloldal számára megnyerhetem. A parasztpártra a baloldali blokknak egyelőre nagy szüksége van, mert egyszerre két fronton nem küzdhetünk. Igyekezni kell a parasztpárt körüli embereket a zsidókérdésben és a revizionizmus kérdésében befolyásolni és az én álláspontomnak megnyerni. Erre megvan a remény, de csak akkor, ha tapintatosan és ügyesen járok el. Félő, hogy a te antagonizmusod olyan erős, hogy az összezörrenés köztük és közted elkerülhetetlen lenne, márpedig most csatlakoztak a Baloldali Blokkhoz, és csak velük együtt tudjuk kiütni a nyeregből a veszélyes kigazdapárti erőket és tudjuk eliminálni a klérus hatását. A szociáldemokrata párt is kénytelen volt letiltani Faragó László Illyésék ellen írt könyvét.³ Ebből is láthatod, hogy milyen a helyzet.

Mindezek ellenére nem szabad elkeseredned, mert hazajöveled fontos, és valóban fontos munka vár rád. Lehet más megoldást találni. Már tapogatóztam ebben az irányban. Talán a kultuszminisztérium meghív Téged, Mannheimet és Polányi Károlyt egy előadás-sorozatra. Persze ez anyagi szempontból nehézségekbe ütközik, de van remény rá, hogy menni fog. Ha nyíltan nem is, de támogatni foglak, hiszen parlamenti beszédemben és Parádon is beszéltem rólad. Beszélni fogok azokkal az emberekkel, akikre az ügy tartozik.

Nagyon szeretném, ha feljönnél Londonba. Bizonyára érdekelni fog, hogy milyenek voltak az impresszióim.

Meleg barátsággal üdvözöl

MTA K Hatvany Lajos-gyűjtemény (eredeti)

¹ Hatvany levelét nem ismerjük. Károlyi itt közölt válasza a szerkesztő (H.T.) figyelmetlenségéből maradt ki a *Levelezés V.* kötetéből. Károlyi 1947. december 10-i levelével (a *Függelék II.* 86. sz. dokumentuma) együtt.

² Nem rendelkezünk elég adattal ennek a furcsa és Károlyitól szokatlanul őszintétlen levélnek a keletkezéséről. Hatvany hazatérésének nem volt akadálya, egyetemi tanári kinevezést viszont nem lehetett Londonból elintézni. Úgy látszik, Károlyi példája hatott rá, és ő is valami ünnepélyes hazahívást szeretett volna. Ennek hiányában 1947 tavaszán hazatért és itthon is maradt. Mint 1947. november 25-i levelében (I. a *Levelezés V.* kötetének 377. sz. dokumentumát) megírta, Károlyi aggályai erősen túlzottak voltak; nyilván nem akarta magát exponálni Hatvany érdekében.

³ Faragó Lászlónak két esszéköte is megjelent 1946-1947-ben, melyekben egyebek között éles hangon bírálta a népi írók különböző megnyilvánulásait. (*Faragó László: Irástudók árulása - irástudók helytállása.* Buda-